

PESMI

Osip Mandeljštam

Sovražim mrzli soj
zmeraj enakih zvezd.
Pozdravljen, sen davni moj:
zvonika izprožena pest!

Kamen, bodi čipka lahnà,
pajčevina postani,
prazne prsi neba
s tenko iglico rani.

Tudi mene smrt dohiti,
čutim njen hladni stisk.
Toda — kam ubeži
žive misli preblisk?

Ali vrnem se morebiti,
ko svoj čas preživim:
tam — nisem mogel ljubiti,
tu se ljubiti bojim.

* * *

Žolne v gozdovih in samoglasnikov dolžine
so v tonskih pesmih mera edina.
Toda enkrat samkrat na leto sine
v prirodi prava homerska dolžina.

Ta razvlečeni dan ko cezura ubija.
Že od jutra me mučijo mir in dolžine.
Voli na paši in zlata lenobnost prija,
da se iz drobca bogastvo cele note izrine.

* * *

Vzemi za srečo iz mojih dlani
malo sonca in sladkega meda,
kot so ukazale čebele Persefone.

Ne odvezati pričvrščenega čolna
ne slišati sence, oblečene v krzno,
ne premagati v tem življenju strahú.

Ostanejo nam samo še poljubi,
dlakavi ko majhne čebele delavke,
ki po letu iz ulja, umro.

V nočnih zračnih gozdovih brenčijo,
gozd na Tajgetu je njihovo gnezdo,
njihova hrana — čebele, med, čas.

Vzemi za srečo moje divje darilo,
neugledno medaljo iz mrtvih
čebel, ki med so predelale v sonce.

* * *

Vse od torka do sobote
zija puščave ocean.
O, preleti dolgi! Sedem
tisoč vrst, a let en sam.

In lastovke, ko so letele
v Egipt, na topli cilj,
so v zraku štiri dni visele,
a niso si zmočile kril.

* * *

Sestri, teža in nežnost, enaka sta vajina znaka.
Plevel in trave in ose težko rožo pijo.
Človek umira, razgreti se pesek ohlaja
in včerajsnje sonce na črnih nosilih neso.

Ah, težkega satja strd in nežnih mrež grb!
Laže je dvigniti kamen kot reči besedo: ljubiti!
Na svetu ostane mi ena samcata skrb,
zlata skrb, kako breme časa ubiti.

Kot temno vodo pijem skaljeni zrak,
čas je ko s plugom zoran in roža bilá je zemlja,
ki težki in nežni roži v blagem vrtincu vodà,
roži težo in nežnost, v dvojni venec je splela.

* * *

Vrnil sem se v svoje mesto, znano zares
do solzà, do žil, do otroških razširjenih žlez.

Vrnil si se, torej čim hitreje izpij
ribje olje leningrajskih rečnih luči.

Čim hitreje spoznavaj decembrski dan,
kjer rumenjaki je pomešan v zlovešči katran.

Peterburg, meni se še umreti ne da,
ti še številke mojih telefonov imaš

in jaz, Peterburg, še naslove imam,
po katerih glasove mrličev spoznam.

Na črnem stopnišču živim in v sencè
me bije izbitega zvonca vpitjè

pa drage goste čakam do jutra vso noč
zapah na vratih sem in tja premikajoč.

* * *

Za zvenečo hrabrost prihodnjih daljav,
za visoko pleme ljudi,
sem na gostiji očetov odrekel bokal,
se odrekel veselja in svoje časti.

Za ramena me vek — volčjak je popal,
a jaz nisem volk in nimam kože volkov.
O, potisni me bolje, kot kapo v rokav
tople suknje sibirskih bregov.

Da ne vidim v kolesu krvavih kosti
ne plašljivcev ne blata gredoč,
da lisice polarne sijale bi mi
v prvobitni lepoti vso noč.

Odnesi me v noč, kjer šumi Jenisej,
kjer doseže bor do neba,
ker jaz nisem volk in slej kakor prej
se mi na spačenih ustih krivica pozna
in mene samo enak pokonča.

Prevedel Tone Pavček

ZAPISKI IZ PREDALA

OB ROBU KULTURNE VSAKDANJOSTI

(Nadaljevanje)

Beno Zupančič

»Pogubni vpliv mest se mora kar najbolj
paralizirati.«

(»Slovensko-hrvatski katoliški shod«, 1915)

»Ustvaritev satelitov je zelo razveselila šo-
larje in državnike.«

(B. Russel, »Pamet in atomska vojna«)

Znanost, tehnika, človek

Pred časom sem napisal dve kratki razmišljanji¹ o znanosti, o »znanstveno-tehničnem« strahu, ki nas popada, o togem razmejevanju med osnovnimi in uporabnimi znanstvenimi raziskovanji. To sem storil zato, ker sem želel opozoriti na močno zakoreninjeno in udomačeno miselnost, ki vidi v moderni znanosti, predvsem v uporabnih raziskovanjih in tehniki apriorno nevarnost za kulturo, za svobodno dejavnost duha, skratka za vse žlahtno človeško.

¹ Naša sodobnost, 1962, št. 6, 7.